

*Áætlun um móttöku og
meðhöndlun úrgangs og
farmleifa frá skipum hjá
Hafnasamlagi Norðurlands bs.*

Áætlun þessi gildir í samræmi við reglugerð nr. 1200/2014 ásamt með síðari breytingum um móttöku úrgangs frá skipum. Reglugerð nr. 1201/2014 um gjaldtöku í höfnum vegna losunar, móttöku, meðhöndlunar og förgunar úrgangs og farmleifa frá skipum.

Allar tilvitnanir í greinar eiga við reglugerð nr. 1200/2014 nema annað sé tekið fram. Samkvæmt 3. gr. gildir áætlunin um öll íslensk skip og öll önnur skip sem koma til hafnar hjá Hafnasamlagi Norðurlands bs. (HN), að undanskildum erlendum herskipum, hjálparskipum í flota eða öðrum skipum í ríkiseigu eða ríkisrekstri sem um stundarsakir eru nýtt í þágu hins opinbera til annars en viðskipta. Þá eru undanþeginn frá ákvæðum 6 gr. um tilkynningar, bæði fiskiskip og skemmtibátar fyrir 12 farþega eða færri. Reglugerð nr. 809/1999 með síðari breytingum um olíuúrgang.

Grundvöllur áætlunarinnar eru lög um varnir gegn mengun hafs og stranda nr. 33/2004, með síðari breytingum, MARPOL-samningurinn um varnir gegn mengun sjávar frá skipum frá árinu 1973 ásamt bókun frá árinu 1978 (MARPOL 73/78) með tilheyrandi reglugerð nr. 586/2017 um innleiðingu viðauka við alþjóðasamning um varnir gegn mengun frá skipum. Þá er vísað til laga nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs, reglugerðar nr. 737/2003 um meðhöndlun úrgangs með síðari breytingum og reglugerðar nr. 806/1999 um spilliefni með síðari breytingum.

HN rekur eina stóra höfn á Akureyri, fjórar smáhafnir við Eyjafjörð (í Hrísey, á Grenivík, Hjalteyri og Svalbarðseyri) og höfnina í Grímsey, sem einnig flokkast sem lítil fiskihöfn.

1. Áætlun um meðhöndlun úrgangs og farmleifa á starfssvæði HN:

HN fylgir umhverfisstefnu sinni og stefnu Akureyrarbæjar sem á að tryggja móttöku og flokkun úrgangs á starfssvæði HN til endurnýjunar og endurvinnslu. Þau fyrirtæki/þjónustuaðilar, sem hafa rekstrarleyfi til móttöku á úrgangi reka jafnframt söfnunar-/flokkunarstöðvar. Meðhöndlun úrgangs og farmleifa sem fer um hafnir HN fylgir þessu ferli. Ekki er talin nauðsyn á að HN útvíkki sína starfsemi með rekstri móttökustöðva (innifalin gámaleiga og rekstur flutningabíla) í sínum höfnum til móttöku á úrgangi og farmleifum frá skipum, þvinga útgerðir skipa til viðskipta, en jafnframt uppfylla kröfur laga nr. 44/2005 um samkeppni.

2. Áætlun HN um móttöku úrgangs og farmleifa frá skipum:

Höfnin á Akureyri dreifist á tæplega 4 km langa strandlínu. Útgerðir eða umboðsmenn útgerða skipa sem koma til Akureyrar hafa samband við fyrirtækin sem sinna sorpmóttöku, með eða án milligöngu hafnaryfirvalda (4. gr.). Þjónustufyrirtækin sjá um að sorpgámar

séu fluttir að skipshlið og fjarlægðir þegar þeirra er ekki lengur þörf. HN metur það svo að með þessu móti sé krafa um „viðunandi móttökuaðstöðu“, samkvæmt 4. gr., uppfyllt. Uppgjör á kostnaði vegna þessarar þjónustu er alfarið á milli útgerðar og þjónustufyrirtækja. Haft er fullt samráð við alla hlutaðeiganda um þennan framgangsmáta. Aftur á móti innheimtir HN sérstakt gjald af öllum skipum sem koma til hafnar, þ.e. úrgangs- og förgunargjald, samkvæmt gjaldskrá (*sjá heimasíðu HN hverju sinni, www.port.is*).

Í öllum smærri höfnum HN og einnig í smábátahöfn á Akureyri (Sandgerðisbót) eru litlir gámar (leigðir af gámafyrirtækjum sem sjá um losun þeirra) og/eða sorptunnur og rusladallar undir úrgang (sorp) frá smábátum. Sömuleiðis er í þessum höfnum aðstaða til móttöku á úrgangsolíu (sbr. 10. gr. laga nr. 32/1986 með síðari breytingum). Gámar eru í umsjá sorphirðufyrirtækja, meðan smærri ílátin eru tæmd reglulega af starfsmönnum HN. Fyrir þjónustu HN er innheimt samkvæmt gjaldskrá, mánaðargjald af öllum smábátum sem eiga fast legupláss í höfnum HN, svokallað umhirðugjald (*sjá heimasíðu HN hverju sinni – www.port.is*).

Sorp og úrgangur (þar með talið skólp) frá skipum sem liggja í Akureyrarhöfn (langleguskip) og látið er í leigusorpgáma eða tanka dælubíla er meðhöndlað af viðurkenndum þjónustuaðilum (4. gr.). Tilfallandi ruslahirðing er framkvæmd af starfsmönnum HN og er innheimt jafnaðargjald fyrir þá þjónustu samkvæmt gjaldskrá. Ekki er um neina formeðferð úrgangs og farmleifa að ræða hjá HN.

Móttaka á sorpi frá fiskiskipum og skemmtibátum (tilfallandi komur) er ýmist á vegum viðurkenndra þjónustuaðila (4. gr.) eða starfsmanna HN sem innheimtir fast umsýslu-/þrifnaðargjald samkvæmt gjaldskrá.

Á afgirtu útisvæði Akureyrarhafnar við Fiskitanga eru lokaðir leigugámar sem losaðir eru samkvæmt samningi við viðkomandi gámaþjónustu. Í þessa gáma er safnað sorpi og öðrum úrgangi sem fylgir hreinsun hafnarsvæðis Akureyrarhafnar þar með talin er strandlengjan. Nokkur flokkun fer fram á útisvæðinu t.d. er pappa, pappír og plasti haldið sér; þá eru einnig til staðar opin plastkór undir spilliefni, málma og timbur (móttökuaðilar taka hærra gjald fyrir móttöku á óflokkuðum úrgangi).

Engin formeðferð úrgangs og farmleifa er hjá höfnum Hafnarsamlags Norðurlands.

3. Skil á upplýsingum (6. gr.):

Skipstjóri skips á leið til hafna HN bera ábyrgð á að eyðublað um úrgang og farmleifar (sem yfirleitt fylgir svokölluðu SafeSea tilkynningu skips) sé fyllt út með réttum upplýsingum og því komið til hafnaryfirvalda með tölvusamskiptum.

Forsvarsmenn skipa sem njóta undanþágu samkvæmt 9. gr. skulu afhenda HN í janúar og júlí ár hvert upplýsingar um magn úrgangs sem tekin hefur verið á land hjá Akureyrarhöfn og með hvaða hætti hefur verið staðið að förgun hans.

Skipstjórar skipa sem falla ekki undir 6. gr. vegna ákvæða 3. gr. bera ábyrgð á því að úrgangi sé skilað í móttökustöð áður en látið er úr höfn og að upplýsingum um móttekið magn úrgangs sé skilað til HN. Það magn sem fer á land skal stemma við eyðublað sem áður var sent.

Olíuúrgangi og hættulegum efnum skulu öll skip undantekningalaust skila til viðurkennds móttökuaðila og ber skipstjóri skips ábyrgð á að svo sé gert. Á Akureyri (í Sandgerðisbót) og í öllum hinum smærri höfnum HN er aðstoða til minniháttar losunar á olíuúrgangi. Við losun á olíuúrgangi frá stærri bátum og skipum skal kalla til aðstoðar viðurkenndan verktaka (sbr. 10. gr. laga nr. 32/1986 með síðari breytingum). Í þeim tilvikum skal HN skilað yfirliti yfir það magn olíuúrgangs sem losaður er til förgunar.

Tegun skipa	Fjöldi skipakoma 2019	Fjöldi skipakoma 2020
Fiskiskip	198	194
Olíuflutningaskip	22	18
Almenn flutningaskip	115	107
Farþegaskip	199	13
Önnur skip	23	18

Magn í m ³ skilað á land árið 2020	
Matarúrgangur	0 m ³
Plast	0 m ³
Óflokkað sorp	106,3 m ³
Úrgangsolía	130,1 m ³
Spilliefni	455 kg
Annað	0 m ³

4. Önnur ákvæði:

Þörf á aðstöðu fyrir móttöku á úrgangi hjá HN er metin út frá reynslu fyrri ára, en ekki síður er tekið tillit til þeirra breytinga sem orðið hafa á sorphirðu og meðhöndlun úrgangs á Eyjafjarðarsvæðinu. Þjónusta við skip (þar með talin upplýsingagjöf og leiðbeiningar) eru í höndum starfsmanna HN eftir því sem við á og í samvinnu við útgerðir skipanna og umboðsmenn.

Eftirtaldir þjónustuaðilar hafa starfsleyfi til móttöku á úrgangi á starfssvæði HN:

Gámaþjónustan, útibú Akureyri	414 0200
Hreinsitækni, útibú Akureyri	461 4100
Hringrás, útibú Akureyri	462 4281
Íslenska gámafélagið, útibú Akureyri	577 5757
Verkval, Akureyri	461 1172

Úrgangi er skipt upp í fimm meginflokka samkvæmt skilgreiningu í viðauka MARPOL. Þó er rétt að ítreka að almennt er ekki tekið á móti skólpi í Akureyrarhöfn umfram það sem, annars vegar er nefnt hér að framan í umfjöllun um langleguskip, og hins vegar ef brýna nauðsyn ber til. Flokkun, aðferðir við móttöku úrgangs, meðhöndlun og ráðstöfun úrgangs, og gjaldtaka fyrir þjónustu er sett fram í sérstökum fylgiblöðum – *Úrgangsflokkar*.

Um starfsemi hafna gilda **hafnalög nr. 61/2003** með síðari breytingum, reglugerð nr. 326/2004 um hafnamál með síðari breytingum og hafnarreglugerð nr. 287/2005 fyrir Hafnasamlag Norðurlands bs. með síðari breytingum. Notendum er heimilt að skjóta ákvörðunum hafnarstjórna samkvæmt hafnalögum og reglugerðum settum samkvæmt þeim til Samgöngustofu. Ákvörðun Samgöngustofu samkvæmt hafnalögum og reglugerðum má skjóta til viðkomandi ráðherra. Um málsmeðferð fer samkvæmt ákvæðum stjórnsýslulaga.

Telji skipstjóri, eigandi eða umboðsmaður skips fyrirskrifað fyrirkomulag HN við móttöku og meðhöndlun úrgangs og farmleifa ófullnægjandi, skal viðkomandi tilkynna það til hafnaryfirvalda. Telji viðkomandi umkvörtunarefnið þess eðlis að vekja þurfi athygli umhverfisfyrvalda á því, ber honum að senda Umhverfisstofnun skýrslu og afrit til HN.

<http://ust.is/atvinnulif/haf-og-vatn/mengun-fra-skipum/#Tab4>

<https://www.ust.is/default.aspx?pageid=504d0e73-421b-11e7-941e-005056bc2afe>

Hafnarstjóri ber ábyrgð á fyrirkomulagi við móttöku úrgangs og farmleifa hjá HN og starfa hafnarverðir í hans umboði við eftirlit með því og annast samskipti við skipstjóra og eigendur eða umboðsmenn skipa.

Með tilkomu nýrra verklagsreglna sem fylgdu í kjölfar innleiðinga laga um varnir gegn mengun hafs og stranda nr. 33 frá 2004 og tóku gildi 1. janúar 2015, hefur ferlið einfaldast mikið hjá HN. Skip sem falla undir grein 11c í lögnum eða umboðsmaður skips gerir samning/samkomulag við þjónustuaðila sem hefur starfsleyfi til móttöku á úrgangi á starfssvæði HN, um móttöku og förgun þess úrgangs sem kemur á land. Með svokallaðri ***Safeseanet Notification Report*** komutilkynningu sem Landhelgisgæslan sendir til hafnar með a.m.k. 24 klst. fyrirvara, fylgir meðal annars tilkynning um það magn sem skip áætla að setja á land. Hafnsögumenn hjá HN eru 3, Maron Björnsson, Vignir Traustason og Jóhannes Antonsson. Þessar upplýsingar skrá þeir inn í tölvukerfi sem HN hefur hannað. Kerfið býður upp á það að í lok árs sé hægt að prenta út samtölur.

Seinna þann dag eða daginn eftir berst síðan skilagrein til hafnarinnar frá þeim þjónustuaðila sem útgerð skipsins hefur samið við og er það magn jafnframt skráð inn í tölvukerfið og þá er hægt að greina hvort um sé að ræða mismun á áætluðu magni sent í land og raun magni sent í land. Ef allt stemmir er málinu lokið en ef einhver misbrestur er á kalla hafnsögumenn eftir leiðréttri skýrslu.

„Þegar SafeSeaNet tilkynningar berast er farið yfir tilkynningarnar og athugað hvort tilkynningin er rétt útfyllt og hvort skila eigi úrgangi í land. Ef misræmi er í upplýsingum í

tilkynningu eða hún rangt útfyllt, er haft samband við skipstjóra/umboðsmann skips og farið fram á að send verði ný leiðrétt tilkynning.

Ef fyrirhugað er að setja úrgang eða farmleifar í land er brugðist við með viðeigandi hætti. Þegar misræmi er milli þess sem kemur fram í tilkynningu og raunverulegu magni úrgangs sem sett er í land þá gerir hafnarstarfsmaður athugasemd við skipstjóra/umboðsmann skips og fer fram á leiðréttingu. Ef misræmi er ítrekað hjá sama skipi eða tilkynning rangt útfyllt þá tilkynnir hafnarstarfsmaður það til Umhverfisstofnunar“.

Endurskoðuð áætlun, febrúar 2021

Pétur Ólafsson, hafnarstjóri HN

Úrgangsflokkar	Móttaka	Ráðstöfun	Greiðslur
MARPOL, viðauki 1 Olíuúrgangur Hér flokkast allar gerðir olíuúrgangs s.s. úrgangsolíur, olímengaður austur frá vélarúmi og olímengað kjölvatn.	Tilkynning um úrgang berist til hafnar innan tímafrests skv. reglugerð 792/2004 Olíuúrgangur er söginn upp í sérhæfðan dælubíl og fluttur á viðurkenndan móttökustað. Fyrir minni fiski- og skemmtibáta hefur verið komið upp móttöku- stöðvum fyrir úrgangs- olíu þar sem henni er safnað í tanka. Aðstaðan er í öllum litlu höfnum HN og í Sandgerðisbót Akureyri.	Dælubílar flytja olíuúrgang frá skipum og móttökustöðvum HN til móttökustöðvanna í Krossanesi sem er viðurkenndur móttökuaðili. Úrgangsolíutankar á hafnarsvæði eru tæmdir af viðurkenndum móttökuaðila eftir þörfum.	Kostnaður við móttöku og meðhöndlun olíu frá minni bátum er innifalinn í föstu sorphirðugjaldi. Þjónusta móttökuaðila við stærri skip greiðist þjónustuaðilanum beint af útgerð viðkomandi skips eða umboðsmanni þess.
MARPOL, viðauki 2 Leifar af fljótandi efnum sem fluttar eru í tönkum – spilliefni.	Fljótandi úrgangur er söginn upp í sérhæfðan dælubíl og fluttur á viðurkenndan móttökustað.	Efnamóttakan	Þjónusta móttökuaðila greiðist þjónustaðila beint af útgerð viðkomandi skips eða umboðsmanni þess.
MARPOL, viðauki 3 Hættuleg efni innpökkuð.	Þennan úrgang þarf að tilkynna sérstaklega. Efnin skulu vera aðgreind og í þar til hæfum umbúðum og merkt gildandi IMO reglum.	Efnamóttakan	Þjónusta móttökuaðila greiðist þjónustaðila beint af útgerð viðkomandi skips eða umboðsmanni þess.
MARPOL, viðauki 4 Skólþ (Grey water og black water). Hér er flokkað frárennsli frá íbúðum, frá lifandi dýrum eða	Almennt er ekki tekið við skólþi á Akureyri. Ef það reynist nauðsyn þarf tilkynning að berast á netfangið:	Frárennslikerfi Akureyrarkaupstaðar í Sandgerðisbót.	Þjónusta móttökuaðila greiðist þjónustaðila beint af útgerð viðkomandi skips eða umboðsmanni þess.

annað skólp blandað slíku frárennsli.	pilot@port.is með 24 klst fyrirvara.		
<p>MARPOL, viðauki 5</p> <p>Sorp frá skipum.</p> <p>Hér er um að ræða matarúrgang og annan úrgang sem fellur til í daglegum rekstri skips.</p> <p>Einnig veiðarfæri.</p>	<p>Tilkynninga um úrgang berist innan tímafrests skv. 6. gr. reglugerðar 792/2004. Tilkynning berist á netfangið: pilot@port.is</p> <p>Úrgangi er komið í lokaða gáma sem staðsettir verða, skv. beiðni, við skipshlið.</p> <p>Fyrir minni fiskibáta hefur verið komið upp móttökustöð í lokuðum gámi á eftirtöldum stöðum:</p> <ul style="list-style-type: none"> - á Akureyri í Sandgerðisbót: fimm ruslatunnur - á Grenivík við vígtarskúr: tveir gámar - í Grímsey, við aðalhafnargarð og á Norðurkanti - í Hrísey, gámur á bryggju - á Hjalteyri, gámur á bryggju - á Svalbarðseyri, tunna á bryggju 	<p>Allt sorp frá bryggjum HN er flokkað:</p> <p>Almennt sorp er urðað við Blönduós.</p> <p>Lífrænt sorp er nýtt til jarðgerðar hjá Moltu, Eyjafjarðarsveit.</p> <p>Pappír, pappi, plast, járn og gler er flokkað fyrir endurvinnslu.</p>	<p>Þjónusta móttökuaðila greiðist þjónustuaðila beint af útgerð viðkomandi skips eða umboðsmanni þess.</p> <p>Kostnaður við móttöku og meðhöndlun sorps frá minni bátum er innifalinn í föstu sorphirðugjaldi.</p>

Umhverfisstefna Hafnasamlags Norðurlands

Tilgangur:

Umhverfisstefna merkir að umhverfissjónarmið eru höfð að leiðarljósi í starfsemi HN.

Umfang:

Umhverfisstefnan tekur til allrar starfsemi HN; þ.m.t. innkaupa, orkunotkunar, vinnuumhverfis og meðferðar efna.

Markmið HN með umhverfisstefnunni eru að :

- Fylgja lögum og reglum um umhverfismál.
- Draga úr mengun í starfsemi hafna.
- Tryggja starfsmönnum heilbrigð og örugg starfsskilyrði.
- Miðlun upplýsinga og fræðsla.

Leiðir HN að ofangreindum markmiðum:

- Útnefning starfsmanns sem er tengiliður vegna umhverfismála.
- Að fylgjast með lögum og reglugerðum sem varða umhverfismál.
- Við innkaup skal leitast við að velja vistvænar vörur sem eru merktar viðurkenndum umhverfismerkjum og forðast vörur sem innihalda skaðleg efni.
- Við endurnýjun á bifreiðum skal velja vistvænar útfærslur af bílum.
- Að stuðla að endurnýtingu og endurvinnslu eins og hægt er.
- Eftirfylgni við orkusparnað og minnkun umhverfismengunar.
- Að veita starfsmönnum reglulega fræðslu um umhverfismál.

Ábyrgð á framkvæmd umhverfisstefnu skiptist á eftirfarandi hátt:

- Hafnarstjóri ber ábyrgð á umhverfisstefnunni og endurskoðar hana árlega.
- Hafnarstjóri útnefnir einn starfsmann sem ber ábyrgð á innleiðingu stefnunnar með því að minna á hana reglulega, aðstoða og hvetja aðra starfsmenn til að framfylgja henni.
- Allir starfsmenn HN bera ábyrgð á að fylgja þeim vinnuferlum sem tryggja eiga framkvæmd umhverfisstefnunnar.
- Allir starfsmenn HN bera ábyrgð á að tilkynna frávik sem varða umhverfismál.

Endurskoðun:

Þessi stefna skal endurskoðuð árlega og oftar ef þörf krefur til að tryggja að hún samrýmist markmiðum með rekstri hafna.